

ПІДВИЩЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ДВЗ ШЛЯХОМ ВСТАНОВЛЕННЯ ТУРБОНАДДУВУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Представлено опис підвищення характеристик ДВЗ шляхом встановлення турбонаддуву. Наведена порівняльна характеристика та зображено графік зовнішньої швидкісної характеристики двигуна після встановлення турбонаддуву.

Ключові слова: наддув, компресор, двигун, турбонаддув.

Abstract

The description of the increase of the characteristics of the ICE by setting the turbocharger is presented. The comparative characteristic is shown and the schedule of external high-speed characteristics of the engine after the turbocharging is shown.

Keywords: supercharged, compressor, engine, turbocharger.

Вступ

Головна мета встановлення турбонаддува на двигуни – це отримання максимально можливої потужності і крутного моменту при зниженні витрати палива. При одному і тому ж робочому об'ємі турбований мотор може мати майже в 2 рази більшу потужність при приблизно такій самій витраті палива. Так останнім часом в моду увійшли малолітражні турбодвигуни. Fiat вже досить давно буде маленькі міські хетчбеки з турбодвигунами і динамікою седана з атмосферним двигуном 3-3,5 літра. Простий приклад: Fiat Grande Punto з турбодвигуном об'ємом 1,4 л і потужністю від 120 до 150 кінських сил, а в деяких модифікаціях і до 180. На сьогоднішній день аналогічні двигуни з'явилися у багатьох автовиробників.

Загальна характеристика турбонаддува

Спочатку розглянемо способи наддуву ДВЗ. Наддув ДВЗ за способом нагнітання повітря поділяється на механічний (суперчарджер) і на турбонаддув. В обох випадках тиск повітря, що подається в циліндри, створює компресор, встановлений між повітряним фільтром і впускним колектором. Різниця в тому, що саме призводить компресор в дію.

У першому випадку компресор крутить сам двигун. З плюсів – пряма залежність оборотів компресора (а відповідно і створюваного тиску наддуву) від оборотів двигуна, тобто ніякого запізнювання реакції (турбоями). З мінусів – двигун витрачає частину своєї потужності на розкрутку компресора.

Турбонаддув має складнішу будову і складається з турбіни і компресора. Компресор, що нагнітає в двигун більше повітря, приводиться в дію турбіною, яка встановлена відразу за впускним колектором та використовує енергію потоку відпрацьованих газів. Таким чином ланцюжок виглядає наступним чином: вихлопні гази обертають турбіну, яка з'єднана з компресором, що нагнітає повітря в двигун. Плюс турбонаддува в тому, що він має більший ККД тому не вимагає значних витрат енергії двигуна на його обертання. Мінус турбонаддува в присутності ефекту "турбоями". Як це виглядає? При різкому натискні "газ в підлогу" очікується моментальна реакція двигуна. Проте, щоб отримати віддачу від турбодвигуна, потрібно розкрутити турбокомпресор до певної частоти за рахунок збільшення кількості відпрацьованих газів, що призводить до де-якої затримки. За рахунок цього двигун "оживає" при досягненні 3000-3500 об./хв.

Турбокомпресори умовно можна поділити на 2 групи: низького тиску (приблизно до 0,2-0,6 бар) і високого тиску (до 1 бару і вище). Якщо для турбокомпресора високого тиску потрібна досить серйозна доробка двигуна, то для турбокомпресора низького тиску можна залишити практично все заводським.

Встановлення турбонадува на двигун автомобіля ВАЗ-21083

Розглянемо процес підвищення потужнісних характеристик ДВЗ на прикладі двигуна автомобіля ВАЗ-21083. Турбонадув на ВАЗ – це безумовно екзотика. Але переваги турбомоторів над атмосферними самі по собі викликають появу все більше і більше автомобілів, на які встановлено турбокомпресор.

Коротко і доступно опишемо приблизний список переробок звичайного атмосферного двигуна ВАЗ 21083 на «турбо», який зображено на рисунку 1.

Рис. 1 – Двигун ВАЗ-21083 з турбонадувом

Розглянемо більш бюджетний, в плані переробок, варіант встановлення турбокомпресора низького тиску на двигун ВАЗ 21083 з розподіленим упорскуванням.

Блок циліндрів, колінчастий вал і шатуни можна використовувати стандартні. Шток і клапани теж. Різниця може бути в поршнях і голівці циліндрів, адже установка турбонадува вимагає зниження ступеня стиснення. А цього можна досягти або збільшенням камери згоряння в голівці блоку циліндрів, або спеціальними поршнями. Тому поршні залишимо оригінальні, а обмежимося заміною голівки блоку циліндрів.

Відрізняється і випуск – між випускним колектором і приймальною трубою тепер знаходиться турбокомпресор. Резонатор і глушник можна використовувати стандартні, хоча для отримання більшої потужності можна поставити прямооточний випуск. Системі живлення потрібен збільшений ресивер впускного колектора і нестандартна програма управління. Незначних змін потребує і система мащення.

В якості турбокомпресора низького тиску використаємо Garrett GT17. Турбокомпресор монтують над приводом правого колеса між випускним колектором і приймальною трубою. До компресора підводяться два патрубка для повітря. Перший з'єднаний з повітряним фільтром, а другий з ресивером.

Для модернізованого двигуна ВАЗ 21083 «турбо» виміряно зовнішню швидкісну характеристику, яку зображено на рисунку 2.

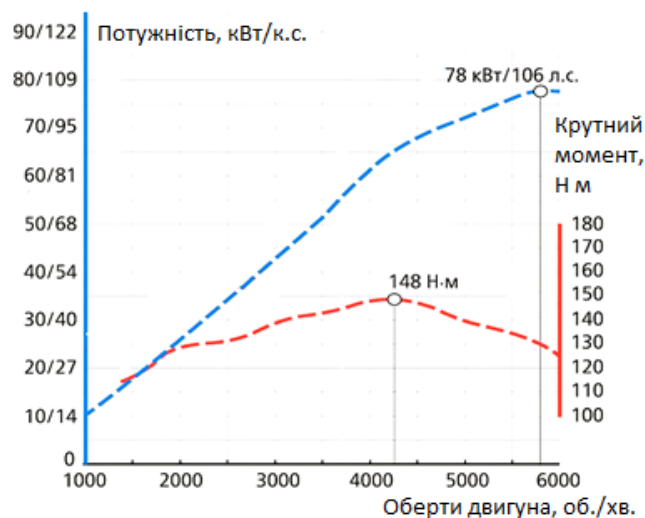

Рис. 2. Зовнішня швидкісна характеристика двигуна ВАЗ 21083 «турбо»

Для модернізованого автомобіля виміряно показники тягово-швидкісних властивостей і паливної економічності та виконано їх порівняння з заводськими. Результати наведено в таблиці 1. «Турбований» автомобіль обладнаний стандартним випуском і не був налаштований на отримання екстремально великої потужності.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика автомобілів ВАЗ-21083 та ВАЗ-21083 «Турбо»

Автомобіль	ВАЗ-21083	ВАЗ-21083 «Турбо»
Потужність, кВт/к.с. при об/хв	51,5/70 при 5600	78/106 при 5600
Максимальний крутний момент, Н·м при об/хв	107 при 3600	148 при 4200
Максимальна швидкість, км/год	155	190
Розгін з місця до 100 км/год, с	13,8	10,6
Витрата палива, л/100км:		
При 90 км/год	5,5	7,5
При 120 км/год	6	7,9

Висновки

За рахунок встановлення турбонаддува на двигун автомобіля ВАЗ-21083 вдалося збільшити максимальну потужність двигуна на 51% та максимальний крутний момент на 38%. Хоча і максимальний крутний момент у модернізованого двигуна досягається при більших обертах колінчастого вала, проте отримана крива є більш пологою, а крутний момент більше 133 Н·м (90% від максимального) досягається в широких межах – 3000-5500 об./хв. При порівнянні показників тягово-швидкісних властивостей та паливної економічності встановлено, що максимальна швидкість автомобіля збільшилась на 23%, розгін до 100 км/год. скоротився також на 23%, середня витрата палива зросла близько 33%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Савельев Г. М. Турбокомпрессоры и теплообменники наддувочного воздуха автомобильных двигателей: Учебное пособие для институтов повышения квалификации / Г. М. Савельев, Е. Н. Зайченко. – Ярославль : Верх.-Волж. кн. изд-во, 1983, – 96 с. с ил.
2. Степанов В.Н. Тюнинг автомобильных двигателей / В.Н. Степанов. – СПб. : ЗАО "Алфамер Паблишинг", 2002. - 82 с. : ил.
3. Афонин С. Как увеличить мощность двигателя. Методы увеличения мощности двигателя. Практическое руководство / С. Афонин. – Батайск, изд-во: «ПОНЧИК», 2004. – 130 с.

Наляжний Володимир Сергійович — студент групи 1АТ-14б, Факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1at.14b.naliazhniy@gmail.com

Смирнов Євгеній Валерійович — канд. техн. наук, старший викладач кафедри автомобілів та транспортного менеджменту, Вінницький національний технічний університет

Naliazhnyi Volodymyr S. – student of group 1AT-14b, Faculty of Mechanical Engineering and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1at.14b.naliazhniy@gmail.com

Smyrnov Yevhenii V. – PhD (Eng), Senior Lecturer of the Department of Automobile and Transport Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

